

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ' ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 17 ΙΟΥΝΙΟΥ 2020
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1. α. 1 → Λάθος

«ή δὲ τοῦ φρονῆσαι παντὸς μᾶλλον θειοτέρου τινὸς τυγχάνει»

2 → Λάθος

«ὑπὸ δὲ τῆς περιαγωγῆς χρήσιμόν τε καὶ ὠφέλιμον καὶ ἄχρηστον αὖ καὶ βλαβερὸν γίγνεται»

3 → Σωστό

«Τούτου τοίνυν ... τοῦτο διαμηχανήσασθαι.»

β. 1 → ἐπαγγελόμενοι

2 → τό ὄργανον

B1. Η παιδεία για τον Σωκράτη ορίζεται ως η τέχνη που δίνει τη δυνατότητα στον άνθρωπο να αποκολληθεί από τον παραπλανητικό κόσμο των αισθήσεων και, απελευθερωμένος πια, να καταφέρει να θεαθεί τις Ιδέες και την Ιδέα του Αγαθού. Απαραίτητη γι' αυτό είναι μια ψυχική μεταβολή, η περιαγωγή της ψυχής. Η λέξη σημαίνει μεταστροφή και δηλώνει καταρχάς την απομάκρυνση από μια δεδομένη σε μία σφαιρική οπτική γωνία. Επειδή, όμως, κάτι τέτοιο δεν αρκεί για να απεμπλακεί ο άνθρωπος από τον κόσμο των αισθήσεων, η λέξη αποκτά φιλοσοφική βαρύτητα και αποβλέπει σε μια ολική μεταστροφή της ψυχής προς τον κόσμο των Ιδεών, ώστε να μπορεί να βλέπει, πάνω και πέρα από τα επιμέρους αντικείμενα, την ουσία τους. Η δυνατότητα της μάθησης αλλά και το κατάλληλο ὄργανο γι' αυτή ενυπάρχουν στην ψυχή του κάθε ανθρώπου. Αυτό το ὄργανο μαζί με όλη την ψυχή είναι αναγκαίο να μεταστραφούν από το μεταβαλλόμενο κόσμο της εμπειρίας προς το αληθινά υπαρκτό (εἰς τό ὄν) και να οδηγηθούν προς την ανώτερη βαθμίδα του ὄντος (τοῦ ὄντος τό φανότατον), δηλαδή την Ιδέα του Αγαθού. Το αληθινά υπαρκτό, λοιπόν, για τον Σωκράτη ταυτίζεται με το Αγαθό.

B2. Η αρνητική διατύπωση του Σωκράτη σε αυτήν την περίοδο προσδιορίζει τι δεν είναι η παιδεία. Αποτυπώνει τον ισχυρισμό αυτών που την έχουν για επάγγελμά τους (τινές έπαγγελόμενοι), οι οποίοι θεωρούν πως στην ψυχή δεν υπάρχει γνώση και ο άνθρωπος την αποκτά με τη μάθηση. Η διδασκαλία αυτών των επαγγελματιών εμφυτεύει (έντιθέναι) στην ψυχή των μαθητών τη γνώση, κάτι που αναδεικνύεται εμφατικά και παραστατικά μέσα από την παρομοίωση «οἷον τυφλοῖς οφθαλμοῖς ὄψιν έντιθέντες».

Ο Σωκράτης σε αυτό το σημείο υπαινίσσεται τους σοφιστές που παρείχαν μόρφωση έναντι αμοιβής και δίδασκαν τους πολίτες να μιλούν, να σκέφτονται και να κρίνουν, σαν να βάζουν την ικανότητα της όρασης στα μάτια ενός τυφλού για να μπορεί να βλέπει με αυτά.

Στον αντίποδα, η άποψη του Σωκράτη, η οποία φαίνεται έντονα από την επανάληψη της πρόθεσης «έν» στις λέξεις «ένούσης, έν, έντιθέναι, έντιθέντες», είναι ότι ο άνθρωπος δεν αποκτά τη γνώση ως πληροφορία που λαμβάνει χώρα έξωθεν, αλλά ότι την ανακαλύπτει και την παράγει μέσα του. Γι' αυτό και αυτήν την έντονα βιωματική γνωστική διαδικασία την ονόμαζε συμβολικά ανάμνησιν.

B3. 1 → α

2 → γ

3 → β

4 → β

5 → γ

B4. α. φανόν → φάσμα

άνασχέσθαι → ανακωχή

περιακτέον → άξονας

τετραμμένω → ανατροπή

έντιθέντες → παρακαταθήκη

άπόλλυσι → απώλεια

B4. β. • Η γη της επαγγελίας των σύγχρονων Ελλήνων επιστημόνων, όπου θα εκπληρώσουν τα επαγγελματικά τους όνειρα, αναζητείται σε χώρες της δυτικής Ευρώπης.

- Η επιστημική τροπικότητα στη γλώσσα εκφράζει το βαθμό βεβαιότητας του ομιλούντος σχετικά με την αλήθεια των λεγομένων του.

B5. Οι απόψεις του Α. Δελμούζου για την παιδεία, όπως μεταφέρονται από τον Ε. Π. Παπανούτσο, συγκλίνουν με τις απόψεις του Πλάτωνα, όπως παρουσιάζονται από τον Σωκράτη στο έργο «Πολιτεία».

Ο Δελμούζος καταγράφει ότι η παιδεία είναι κάτι που ενυπάρχει στον κάθε άνθρωπο κι η καλλιέργεια της ψυχής κι η ελευθερία δεν είναι στοιχεία που θα προκύψουν από εξωτερικές πηγές. («Η ψυχική όμως καλλιέργεια... ατομική προσπάθεια.») Αντιθέτως, θα πλησιάσει την παιδεία ανακαλύπτοντας μέσα του τη γνώση. («Και θα το πλησιάσει... που κλείνει μέσα του.») Αντιστοίχως, ο Πλάτωνας επισημαίνει ότι η απόκτηση της παιδείας δεν είναι κάτι επιφανειακό, αλλά μία εσωτερική λειτουργία, την οποία αποκαλεί ανάμνηση. Η εσωτερίκευση μέσω των αισθήσεων εξωτερικών πληροφοριών δε συνιστούν για τον φιλόσοφο αληθινή γνώση, αλλά ενδεχομένως παραπλάνηση. Απεναντίας, η γνώση απαιτεί ψυχική σχέση του ανθρώπου με το γνωστικό αντικείμενο, κάτι το οποίο προϋποθέτει τη μεταστροφή της ψυχής (περιακτέον εἶναι) και συναίρεση των αισθητηριακών και νοητικών γνωστικών δυνατοτήτων του ανθρώπου.

Επιπλέον, ο Α. Δελμούζος αναφέρει ότι η παιδεία, που χρειάζεται κόπο και χρόνο, θα λυτρώσει τον άνθρωπο και θα τον απελευθερώσει, βοηθώντας τον να αποβάλει όλα τα βαρίδια, τα οποία τον καταδυναστεύουν και τον απομακρύνουν από την αλήθεια. («Με προσπάθεια... προς τον ελεύθερο άνθρωπο.») Η σκέψη αυτή επιβεβαιώνεται και στην πλατωνική πολιτεία, καθώς ο φιλόσοφος αποδίδει στην παιδεία έναν απελευθερωτικό ρόλο. Ο άνθρωπος είναι προσδεδμένος στον απατηλό κόσμο των αισθήσεων και χρειάζεται μια ολική μεταστροφή της ψυχής (περιαγωγή) για να θεαθεί το Αγαθό και τις Ιδέες, κάτι που αναδεικνύεται μέσα κι από την αντίθεση «τό φανόν- τό σκοτῶδες». Μεταξύ, λοιπόν, του υποκειμένου, που βλέπει, και του ορατού αντικειμένου, χρειάζεται και το φως για να συνειδητοποιήσει ο άνθρωπος τα δεσμά του και να προσανατολιστεί στον κόσμο της νόησης.

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. Αλλά αν κάποιος με ρωτούσε: Καλά, αν κάποιος αδικεί την πόλη, λες ότι πρέπει να συνάψουμε μαζί του ειρήνη; Δε θα το ισχυριζόμουν· αλλά περισσότερο ισχυρίζομαι ότι πολύ πιο γρήγορα θα τους τιμωρούσαμε, αν δεν προκαλούσαμε καμιά αδικία· γιατί δε θα είχαν κανένα σύμμαχο.

Γ2. Σύμφωνα με τον Ξενοφώντα, προκειμένου να διακρίνει κανείς τα πλεονεκτήματα της ειρήνης έναντι στα μειονεκτήματα του πολέμου, θ' αρκούσε να επανεξετάσει πού οδήγησαν την πόλη όσα συνέβησαν στο παρελθόν. Συγκεκριμένα, από οικονομικής άποψης, σε περίοδο ειρήνης πολλά χρήματα εισέρρευσαν στην πόλη, ενώ στον πόλεμο όλα αυτά κατασπαταλήθηκαν. Παράλληλα, εξαιτίας του πολέμου έχουν ξοδευθεί πολλά από τα έσοδα κι όσα η πόλη διέθετε, έχουν καταδαπανηθεί σε κάθε είδους έξοδα. Αντίθετα, όταν επικράτησε ειρήνη στη θάλασσα, τα έσοδα αυξήθηκαν και, επιπλέον, βρίσκονταν στη διάθεση των πολιτών να τα αξιοποιήσουν κατά βούληση.

Γ3. α. έκλιπούσας → εξέλειπες
τάς εισελθούσας → είσήεις/ είσήεισθα
καταδαπανηθείσας → κατεδαπανῶ

β.	ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ
μᾶλλον →	μάλα	μάλιστα
θᾶπτον →	ταχέως	τάχιστα

γ. τις → τισί(ν)
προσόδους → αἱ πρόσοδοι
πολίτας → (ῶ) πολῖτα

- Γ4. α.** ἡ εἰρήνην → υποκείμενο στο απαρέμφατο «εἶναι» (ετεροπροσωπία), ως β' όρος σύγκρισης μέσω του επιθέτου «κερδαλεώτερον»
ταῦτα (το πρώτο στο κείμενο) → υποκείμενο του ρήματος «ἂν κριθείη» (αττική σύνταξη)
τῶν προσόδων → γενική διαιρετική, ως ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός στο «πολλάς»
ἄγειν → τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα «χρή», που λαμβάνει ως υποκείμενο το εννοούμενο «ἡμᾶς» (αναγκαστική ετεροπροσωπία λόγω απρόσωπης σύνταξης)
- β.** ἀνενεχθέντα: κατηγορηματική μετοχή μέσω του ρήματος εὐρήσει, που λειτουργεί ως κατηγορούμενο (ή κατηγορηματικός προσδιορισμός) στο αντικείμενο «πολλά» (εὐρήσει πολλά χρήματα εἰς τὴν πόλιν ἀνενεχθέντα)
- γ.** «πῶς ἂν ἄμεινον ταῦτα κριθείη» Δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση, μερικής αγνοίας, μονομελής. Συντακτικά λειτουργεί ως αντικείμενο του ρήματος «οὐκ οἶδα» της κύριας πρότασης εξάρτησης.
«ὥς χρή και προς τοῦτον εἰρήνην ἄγειν» Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση υποκειμενικής κρίσης. Συντακτικά λειτουργεί ως αντικείμενο του ρήματος «λέγεις» της κύριας πρότασης εξάρτησης.